

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СЕПТОРІОЗУ НА СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ПСП АФ «ОБРІЙ-САД»

Татарінова В.І., канд. с.-г. наук, доцент

Макаренко А.М., студентка групи ЗР1401ст, спеціальність захист рослин

Як відомо, соняшник є головною олійною культурою в Україні. Соняшникова олія має переваги перед іншими рослинними жирами за поживністю та засвоєнням. На світовому ринку Україна лідирує з виробництва соняшникової олії. Олійно-жировий комплекс б'є світові рекорди, в 94 країни постачається українська олія, це 60% світового експорту цього цінного харчового продукту.

Україна за посівними площами соняшнику займає третє місце в світі, а за валовим виробництвом насіння – четверте. Сучасна кон'юнктура, передусім продовольчого ринку примушує аграріїв через брак коштів сіяти те, що вигідніше. Здебільшого це енергонасичені культури, які вирощують через безконтрольність у землекористуванні, нехтуючи сівозміни, що призводить до погіршення родючості ґрунтів. Першочергово це стосується соняшника, потужні рослини якого найбільше обезводнюють та збіднюють ґрунт.

Перенасичення сівозміни соняшником, особливо в невеликих за земельними площами агроформуваннях, де зменшується набір культур, застосування спеціалізованих короткоротаційних сівозмін, сімба непротруєного насіння інші технологічні негаразди вирощування призводять до погіршення фітосанітарного стану посівів цієї культури, накопичення інфекції збудників хвороб у ґрунті, на рослинних рештках, уражених сходах падалиці. Однією з таких хвороб є септоріоз.

Септоріоз. Збудник хвороби – *Septoria helianthi*. З'являється спочатку на сім'ядольних листках. Потім вона поширюється на нижні і верхні листки у вигляді жовтих, далі темно-коричневих округлих або неправильної форми плям, які поступово стають темно-бурими. На верхній частині листа плями обмежені світлою облямівкою, на нижній - світло-сірої. Плями виявляються між жилками поверхні листя, с найбільшою концентрацією до вершини. Переважно на верхній стороні некротизовані тканини утворюються пікніди, в яких формуються спори. Некротизована тканина поступово випадає, в результаті чого листя стає продірявленими. Іноді хвороба може проявлятися на стеблах і кошиках. Основним джерелом інфекції є заражені рослинні залишки соняшнику і частково - насіння.

Захворювання інтенсивно наростає після цвітіння соняшнику. Оптимальними умовами для його прояву є температура повітря в межах 22 - 25 ° С і рясні дощі.

При сильному прояві хвороби відбувається передчасне всихання соняшнику, що може викликати відчутні втрати врожаю.

Дослідження проводили в посівах соняшника площею 50 га на сортах: Флагман, Курсор і Борей. Дослідження проводилися з метою визначення найбільш стійкого гібриду соняшника до ураження хворобами. зокрема септоріозу в даному господарстві.

Таблиця 1

Ураження соняшника септоріозом

Фаза вегетації	Сорт, гібрид	Середній ступінь ураження, бал	Розвиток хвороби, %
Сходи	Флагман	1	2
	Курсор	1	3
	Борей	1	2.4
Формування кошиків	Флагман	1.3	11.7
	Курсор	1.375	12.5
	Борей	1.35	12.1
Цвітіння	Флагман	1.4	17.5
	Курсор	1.44	19.3
	Борей	1.36	19

Отже, за даними цього обліку видно що найінтенсивніше септоріоз розвивається в фазу цвітіння. Всі сорти виявили достатню стійкість до хвороби, але найбільш стійким виявився гібрид Флагман. В усіх фазах вегетації цей гібрид мав найнижчі показники ураженості і розвитку хвороб. А найвищі – сорт курсор.

Для того щоб запобігти ураженню соняшника септоріозом рекомендується дотримання сівозміни з поверненням культури на попереднє поле через 8-10 років, що оздоровлює ґрунт від інфекцій хвороб і усуває додаткові затрати на захист посівів соняшнику; впровадження у виробництво стійких сортів.